

Dragica Motik | Ljubljana

Erika Ašič | Društvo katoliških pedagogov Slovenije

Zakladnica ljubezni, znanja in idej

E-zbornik Živeti s kulturno dediščino danes za jutri

Treasure Trove of Love, Knowledge, and Ideas.

E-Proceedings Living with Cultural Heritage Today for Tomorrow

Izvleček

Ključne besede:

dialog, domoljubje, kulturna dediščina, mednarodna konferenca, poučevanje, Slovenci po svetu, zbornik

V Društvu katoliških pedagogov Slovenije (DKPS) smo 19. 11. 2022 na Osnovni šoli heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu pripravili že 4. mednarodno konferenco Vzgoja za ljubezen do domovine in države, tokrat z naslovom Živeti s kulturno dediščino danes za jutri. Da bi sporočilno in vsebinsko bogati prispevki ostali zbrani na enem mestu in dostopni širšemu krogu ljudi, smo tudi letos pripravili e-zbornik vseh prispevkov.

Abstract

Keywords:

dialogue, patriotism, cultural heritage, international conference, teaching, Slovenians abroad, proceedings.

The Association of Catholic Educators of Slovenia held the 4th International Conference entitled 'Education for Love of Homeland and Country' on November 19, 2022, at the OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu Primary School, on the theme of Living with Cultural Heritage Today for Tomorrow. An e-collection of all the contributions was prepared again to keep the richness of the messages and content in one place and to make them accessible to a vaster audience.

Slika 1: Logotip konference

Mednarodne konference Vzgoja za ljubezen do domovine in države

To je bila naša že četrta mednarodna konferenca Vzgoja za ljubezen do domovine in države. Take konference pripravljamo, ker želimo ozaveščati o pomenu domoljubja, o pomenu znanja za razvoj kritičnega mišljenja in demokracije ter o bogati slovenski materialni, družbeni in duhovni kulturni dediščini (jezik, literatura, običaji, narava, arhitektura, umetnost, hrana, izdelki ...). To se ujema tudi s smernicami UNESCO, ki kot ene ključnih vrednot postavlja nacionalno enotnost in globalno solidarnost – ljubezen do države, demokracijo, soodvisnost, aktivno in odgovorno državljanstvo (UNESCO, 2002: 28).

S konferencami želimo učiteljem in vzgojiteljem dati priložnost, da si izmenjajo izkušnje ter dobijo potrditev, da pri vzgoji za domoljubje niso sami. Želimo vzpostaviti stik in povezavo med vsemi Slovenci – v t. i. matici, zamejstvu in izseljenstvu. Verjamemo, da se lahko drug od drugega veliko naučimo, da smo si lahko v podporo ter da samo skupaj – Slovenci v Sloveniji, Slovenci v zamejstvu in Slovenci po svetu – tvorimo celostno »slovensko telo«.

Vsako leto na konferenci izpostavimo drugo temo, tudi način izvedbe je do sedaj bil različen. Leta 2019 je bila konferenca v živo, v letih 2020 in 2021 preko spleta (zaradi epidemije Covid-19), v letu 2022 pa smo pripravili hibridno konferenco. Okrog 50 udeležencev je bilo v živo prisotnih na šoli, 35 pa preko spleta. Tako smo lahko omogočili udeležbo tudi udeležencem, ki se konference zaradi oddaljenosti ne bi mogli udeležiti v živo (npr. Argentina, Nemčija). Marsikateremu udeležencu iz Slovenije smo pa tako olajšali dostop do konference.

Osrednja tema letošnje konference je bila kulturna dediščina – kaj to je, kaj pomeni bogastvo slovenske materialne, družbene in duhovne kulturne dediščine za narod in državo, kako skrbimo (ali ne) za ohranjanje kulturne dediščine, kako bi jo bilo treba ohranjati, zakaj in kako naj o njej poučujemo otroke in mlade ipd. V plenarnem delu so nam o tem spregovorili etnolog dr. Janez Bogataj, publicistka iz zamejstva Erika Jazbar, Sonja Kogej Rus iz Slovenskega etnografskega muzeja ter arhitekt Janko Rožič. Po plenarnem delu so potekale štiri vzporedne strokovne skupine – ena v živo, ena hibridna ter dve spletni. Posnetki vseh plenarnih predavanj ter nekaterih prispevkov iz skupin so dostopni na <https://www.dkps.si/izobrazevanje/mednarodna-konferenca/4-mednarodna-konferenca-2022#c871>.

Vse naše dosedanje mednarodne konference so vključevale tudi glasbo in petje. Letos je poleg učenk in učencev šole gostiteljice v Starem trgu pri Ložu glasbene točke prispeva-

la slovensko-nemška družina Hormuth. Za zaključek smo prisluhnili pesmi Slovenija v svetu; besedilo je napisal dr. Marko Kremžar, uglasbil pa Jože Osana, oba Slovenci iz Argentine. Pesem je postala himna slovenskih izseljencev. Družina Hormuth je s to pesmijo v dvorani pričarala posebno vzdušje.

Slika 2: Glasbena obogatitev na konferenci

E-zborniki so zaklad ljubezni, znanja ter primerov iz prakse

Na vseh do sedaj izvedenih konferencah smo bili priča odličnim prispevkom iz teorije in prakse ter osebnim pričevanjem. Škoda bi bilo, da bi se izgubilo – zato smo vse prispevke vseh konferenc zbrali v e-zbornikih, ki so prosto dostopni preko tu omenjenih povezav in preko Cobissa. E-zborniki so naslovljeni kot je bila konferenca tistega leta, urednica vseh je Erika Ašič:

- 2019: *Vzgoja za ljubezen do domovine in države*, 481 strani, 55 prispevkov, dostopno na: https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/MK_2019_zbornik.pdf
- 2020: *Imamo svojo državo Slovenijo*, 320 strani, 33 prispevkov, dostopno na: https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2020.pdf
- 2021: *Odgovorno ohranjajmo slovensko identiteto*, 627 strani, 82 prispevkov, dostopno na: https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2021.pdf
- 2022: *Živeti s kulturno dediščino danes za jutri*, 474 strani, 47 prispevkov, dostopno na: https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2022.pdf

Skupaj smo torej v štirih letih skupaj objavili 217 strokovnih prispevkov na 1902 straneh. To so prispevki, iz katerih veje ljubezen do Slovenije, do njenega jezika in kulture, do njene narave, pogled v zgodovino, v običaje, družinsko in družbeno življenje. Tu je zbrana množica primerov, kako na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja pri vseh učnih pred-

metih otroke in mlade vzgajati za ljubezen do domovine, za aktivno državljanstvo. Poseben čar pa dodajo prispevki iz tujine – tako strokovni kot osebna pričevanja.

E-zbornik *Živeti s kulturno dediščino danes za jutri* (2022)

Letošnji e-zbornik je poleg uvodnega dela razdeljen na tri poglavja. Tako kot na konferenci, tudi v zborniku lahko zasledimo tri področja, ki so potrebna, da prenašamo kulturno dediščino na poznejše rodove; to je znanje, ljubezen in konkretno delo, izkušnja. Zbornik s svojo snovjo in notranjo zgradbo spregovori o sobivanju in opozarja na pomen dialoga, sodelovanja in dopolnjevanja. Zbornik je jasno, pregledno in estetsko urejen, njegova posebnost so priloge, ki imajo poleg lične tudi uporabno in dokumentarno vrednost.

Znanje

V prvem poglavju z naslovom *Dobri temelji – znanje* so objavljeni prispevki, ki prinašajo predvsem znanje, poznavanje, širok pogled. Tu najdemo opredelitev vloge pedagoga pri ohranjanju naroda in njegove dediščine (dr. Andrej Fink), prispevek o slovenski dediščini in naši mlačnosti do nje (ddr. Verena Perko), prispevek o povedkah kot izhodišču za domoznansko vzgojo (akad. prof. dr. mag. Marija Stanonik) ter dva prispevka o pogledu v učbenike ter učne načrte za zgodovino na slovenskem področju (Rok Kastelic in Anton Arko).

Znanje je temelj, na katerem lahko gradimo vse ostalo. Pomembno je poznati svoje okolje, svojo zgodovino, kulturo, prednike. Šele potem lahko imamo do tega odnos, to spoštujemo. Kako naj bi mlad človek znal s svojim vrstnikom živeti v medsebojnem spoštovanju in upoštevanju razlik v kulturi, jeziku, veri, vrednotnem sistemu, če prvin svojega kulturnega izročila ne pozna, če ne ve, od kod prihaja, kje so njegove kulturološke korenine, kako so živeli njegovi predniki, zakaj so si prizadevali in na kakšni osnovi so gradili vrednotni sistem, iz katerega raste slovenstvo.

Ko imamo znanje, vedenje, lahko oblikujemo kritično mišljenje – smo zmožni preceniti, kaj je dobro in kaj ne. Kot nas opominja uvodnik v zbornik: »Ni vse, kar je podedovano, samo po sebi dobro. 'Podedujemo' lahko tudi predmete in orodja, ki delajo škodo; podedujemo lahko slabe navade, podedujemo lahko uničevalen odnos do sebe, drugih in okolja. Toda kot odrasli, ki naj bi bili sposobni samostojnega in kritičnega razmišljanja, se lahko vprašamo: Kaj od tega, kar nosimo v sebi in s seboj, kar imamo ob sebi in s čimer delamo, je dobro? Kaj je tisto, kar ohranja življenje in naravo, kar je v dobro celotnega človeškega bitja? Kaj je tisto, kar bo tudi na-

slednjim rodovom lajšalo življenje oziroma jim bo sploh omogočalo življenje? Ali so to ure in ure, preživete ob igranju igrice za zasloni? Ali morda na TikToku, Snapchatu, Instagramu ipd.? Ali morda delovne navade in vztrajnost? Poznavanje zgodovine, da bi se lahko iz nje kaj naučili? Morda poznavanje zakonitosti narave? Spoštovanje ljudi, narave, življenja? Še veliko bi lahko naštevali. Izbere pa vsak sam, zavestno ali nezavedno.«

Avtorji nam v tem poglavju dodajo nekaj pomembnega znanja o kulturni dediščini, slovenskem jeziku in zgodovini, nas usmerijo v iskanje novega znanja in nam v razmislek podajo kar nekaj pomembnih vprašanj o tem, kako cenimo svojo preteklost, slovensko dediščino ter kam nas mlačen odnos do tega vodi.

Ljubezen

Drugo poglavje je naslovljeno *Daleč od domovine – iz ljubezni do nje*. Iz prispevkov vejejo občutja, ki so prepletena z znanjem, ljubeznijo, zavednostjo in pripadnostjo. Tu so zbrana pričevanja o ljubezni do družine, roda, domovine, slovenstva, slovenskega jezika, umetnosti, slovenske ljudske in umetne pesmi, raznoterih prvin kulturne dediščine in naravnih danosti okolja rodne domovine. Tu so zgoščeni prispevki Slovencev in njihovih potomcev, ki so živeli in še danes živijo v tujini. V uvodniku v zborniku je zapisano: »Prispevki naših cenjenih sonarodnjakov/zdomcev nam zelo jasno sporočajo, kako pomembna je bila odločitev staršev, da bodo otrokom 'izročili' slovenski jezik, običaje, znanje o Sloveniji ter ljubezen do domovine. Pa ne le odločitev, ampak trdo, dosledno in vztrajno, toda ljubeče delo, ustvarjalnost, znanje, poštenost in brezpogojna ljubezen do domovine, do slovenskega naroda, ne glede na to, kaj slabega so v domovini doživeli. Pri tem niso izgubljali časa; slovenski pouk, gledališče, slovenska pesem ipd. ter vzgoja otrok in mladih – vse se je začelo že v taboriščih, nadaljevalo in raslo pa v mnogih slovenskih skupnostih v Argentini, ki so jih osnovali takoj po prihodu tja. Kakšna neverjetna ljubezen do domačega, kakšna zavednost, izobraženost in kakšna pokončnost!«

Konferenca (in s tem zbornik) Vzgoja za ljubezen do domovine in države je zagotovo nekaj posebnega v slovenskem prostoru. Učitelji iz matične, zamejske in izseljene Slovenije sodelujejo v dialogu in razkrivajo mnoge zamolčane oz. izpuščene vsebine. Poleg primerov iz pedagoške prakse je to zelo pomembna dodana vrednost in vsebinska obogatitev programa/zbornika s pričevanji slovenskih ljudi iz Argentine, katerih starši so morali po 2. svet. vojni zaradi ogroženosti lastnega življenja zapustiti domovino. Mladi rod so na tujih tleh vzgajali v ljubezni do domovine Slovenije in mu daleč od domovine posredovali bogato zakladnico kulturne dediščine. Tako so njihovi potomci ohranjali stik

s koreninami slovenstva, ohranjali so jezik in prvine kulturnega izročila ter to predajali naprej kot dediščino. Vse svoje fizične, umske in čustvene moči so vlagali v slovensko skupnost in v svoje družine. Svoj rod so povezovali z domovino Slovenijo. Ob tem pa so se vključevali v življenje v tujini, se naučili novega jezika in navad. To je pričevanje spoštovanja obeh domovin – rodne in nove domovine. Na konferenci so Slovenci iz tujine (Argentina, Nemčija) sodelovali s svojimi pričevanji, njihovi referati in predstavitve v skupinah so tudi tukajšnjim učiteljem vlivali pogum v želji, da bi poskušali posnemati rojake iz izseljene Slovenije.

Pričevalke oz. nosilke referatov iz Argentine so soproge in hčere uspešnih Slovencev z različnih področij. Njihovi možje in očetje so bili znanstveniki, pisatelji, režiserji, igralci, scenaristi, slikarji, kiparji, gospodarstveniki. V prispevkih so predstavile pomembne poudarke iz njihovih življenj ter vpliv vsakega posameznika na slovensko okolje v Buenos Airesu in na lastno potomstvo. Avtorice so poročale tudi o lastnem zavedanju dela svojih prednikov, saj so jih ti vzgajali v pripadnosti slovenskemu narodu, da bi znale in zmogle ohranjati pokončno držo v življenju in trdne vrednote, ki naj bi jim sledile v prihodnosti. Pričevanje žena, hčera ali vnukinj znanih Slovencev izpod Južnega križa in življenjske zgodbe ter njihove usode so se zelo dotaknile pedagoških delavcev, udeležencev konference iz Slovenije.

Udeležence smo ob zaključku konference vprašali, kateri prispevek jim je bil najbolj všeč. Nekaj mnenj navajamo tu:

- Miriam Oblak in Teodora Geržinič – izredno sta se me dotaknili zgodbi njunih očetov, ker sta ohranila in predala ljubezen do Slovenije svojim otrokom in veliko dala argentinski skupnosti Slovencev.
- Najbolj sta me nagovorili pričevanji Apolonie Marolt in Lucie Makek, prvič sem slišala za oba slovenska domoljuba.
- Prispevek Marije Hirschegger je bil zelo ganljiv. Mi še odmeva v spominu in bo še dolgo.
- Ostaja mi misel Andreja Finka, da je pomembno, kako predstavimo neko stvar, saj so mladi kot gobe, ki vase vpijajo tekočino.

Zgodbe rojakov iz Argentine so se med predstavitvijo na konferenci močno dotaknile pedagoških delavcev iz Slovenije. Zaznavali smo lahko doživljanje pričevanj pri udeležencih konference; za kakšno minuto so slike udeležencev na ekranih, ki so konferenco spremljali preko spleta, nena doma izginile in se znova pojavile z robčki v rokah. Utripa srca nismo zaznali, čutila pa se je povezanost različnih Slovanov, tukajšnje in izseljene.

Nekateri učitelji iz Slovenije so v skupinah sporočali, da o tem, kar so slišali od rojakov iz Argentine, niso vedeli nič,

tudi v času svojega izobraževanja niso o tem ničesar slišali. Izrazili so željo, da bi svojim učencem in dijakom posredovali kaj več o Slovencih po svetu. Želijo si, da bi takšne realne in celovite zgodbe pripeljali v svoje razrede, da bi se dotaknile tudi njihovih dijakov. Posnetke s konference lahko sedaj uporabijo kot učno sredstvo pri pouku. Vsi prispevki iz tega poglavja so v celoti posneti ter prosto dostopni, tako kot prispevki, objavljeni v zborniku. Gotovo ima veliko vrednost, če med učno uro slovenščine učitelj zavrti posnetek Slovenke iz Argentine, ki govori brezhrebno slovenščino, čeprav je rojena v Argentini. Ali pa pri učni uri zgodovine, geografije, morda etike – ter se po ogledu posnetka primerno pogovori z učenci, jih povpraša, kaj so videli, slišali, kaj se jim je vtisnilo ter se o tem z njimi pogovori. Kdor bo izkoristil to možnost, mu ne bo žal. (Seveda naj ob tem ustrezno navede vire.) Učenci bodo ob poslušanju resničnih zgodb postopoma dobivali realne predstave o celoviti stvarnosti teh ljudi – zakaj živijo v Argentini, kako delujejo njihove skupnosti, kako oz. zakaj so ohranili jezik in kulturo. Učili se bodo poslušati in tudi slišati drugega, postavljati vprašanja, izraziti svoje pomisleke, mnenje in seveda misliti s svojo glavo.

V tem poglavju imajo posebno mesto tudi izkušnje Slovencev iz Nemčije. Spoznavali smo nevsakdanji dosežek dveh petnajstletnih deklet slovenskih korenin, rojenih v Nemčiji. Dekleti sta napisali prvi mladinski slovensko-nemški roman, v katerem glavna lika hrepenita po državi porekla, Sloveniji. Dekleti, ena iz slovenske, druga iz slovensko-nemške družine, sta v svojem prvencu Bližina daljine (Nähe der Ferne) reflektirali svoje čustvovanje, hrepenenje po Sloveniji, kar je rezultat, tako sta trdili, družinske vzgoje in dopolnilnega pouka slovenščine v tujini.

Drugi primer je predstavila slovensko-nemška družina. Primer vzgoje za domoljubje je izrazila s pesmimi z domoljubno vsebino ob glasbeni spremljavi očeta oz. moža, glasbenika. Družina je predstavila smer vzgoje svojih otrok za ljubezen do domovine in države; čeprav so nemško-slovenska družina – mati Slovenka, rojena v Nemčiji, njen mož, ki je po rodu Nemec, in njuna hči, tudi rojena v Nemčiji, ki je bila z bratom deležna te vzgoje, vsi govorijo slovensko.

Izkušnja

Tretje poglavje – *Ustvarjalnost učiteljev* – je najbolj obširen del Zbornika. Tu so objavljeni prispevki iz prakse slovenskih učiteljev, ki si vsak na svojem področju prizadevajo, da bi otrokom privzgojili ljubezen do Slovenije ter do slovenske kulturne dediščine. In teh je veliko, poučujejo pa različne predmete. V tem delu lahko učitelji najdejo veliko kakovostnih predlogov za svoje delo, pa tudi utemeljitev, zakaj je treba ohranjati narodov spomin. Poglavje se deli na štiri dele:

- *Slovenija, samostojna država*

Od leta 1991 je Slovenija samostojna država. Med prispevki najdemo lep primer, kako šola lahko kot celota in različni starosti otrok primerno obeleži tovrstno obletnico (Trideset daril za trideseti rojstni dan). Zanimiv je tudi primer spoznavanja slovenskih praznikov preko stripov – pri pouku slovenskega jezika. Naslednji avtor pa nam je v razmislek podal prispevek o razvoju in prepoznavnosti nacionalnih barv v slovenskem športu.

- *Po Sloveniji*

V tem poglavju smo zbrali deset primerov o tem, kako lahko učencem približamo slovenske lepote ter naravne značilnosti, pa tudi stavbe, naselja ter njihove značilnosti, kar je nemalokrat spregledano (npr. Pohorske steklarne, Kraške gmajne, kulturna dediščina v Stražišču, kulturni zakladi v Selški dolini, ljudsko izročilo ob Cerkljanskem jezeru, možnosti spoznavanja Slovenije pri pouku angleškega jezika ipd.). Priložnosti za to so – kot nam govorijo ti primeri – pri različnih učnih predmetih ter na različnih ekskurzijah ter dnevih dejavnosti. Predvsem pa je prednost takih projektov, da so medpredmetni, da učencem omogočajo širok pogled, širše in povezano znanje, kar je pot v prihodnost.

- *Iz preteklosti za prihodnost*

To poglavje nam prinaša pot iz preteklosti v prihodnost; avtorji prispevkov nam pokažejo, da je marsikatera dejavnost, ki je bila v preteklosti cenjena, pomembna in potrebna tudi za prihodnost. Tu je npr. čebelarstvo, sušilnica sadja, slovenski ornament, vezenje, kultura branja ipd. Izrednega pomena je, ko učitelj prepozna vrednost neke dejavnosti, jo približa učencem ter poišče načine, kako jo koristno uporabiti v sedanjosti in za prihodnost. Učenci to začutijo in se v dejavnosti vživijo, saj ne gre le za znanje, ampak za dušo, za srce, za vrednote.

- *Ohranjajmo spomin*

V zadnjem delu poglavja o ustvarjalnosti učiteljev pa lahko spoznamo vrsto običajev in načinov ohranjanja kulturne dediščine ter spomina; v tem pa se ne ohranja le način izvedbe določene dejavnosti, ampak tudi vrednote, sporočilo, vzdušje, poznavanje načina dela, načina življenja, pesmi, jezika, odnosov med ljudmi, do narave in do presežnega, do dela. Veliko sporočil je možno prenesti otrokom in mladim, ki jim bodo zagotovo v življenju koristila. Avtorji nam v tem poglavju predstavijo različne primere, npr. folklorni muzikal, primerjavo neke stavbe iz preteklosti z današnjo, običaje (npr. jurjevo, florjanovo in jajčarija), velikonočni prazniki, pranje v potoku, kozolci ipd. vsem dejavnostim je skupno, da so bili učenci zainteresirani; če je učitelj ,goreč', to prenese tudi na učence.

Odprimo vrata

Veseli nas, da smo zbrali veliko gradiva in omogočili, da je publikacija brezplačno dostopna na spletu ter prek naše spletne strani in Cobissa dosegljiva večini bralcev po svetu. Iz vseh štirih e-zbornikov boste zainteresirani lahko dobili vpogled v množico zanimivih primerov uspešne prakse iz pouka različnih predmetnih področij. Vsak učni predmet na vsaki stopnji šolanja ponuja možnost, da bi pedagoški delavci mlade opogumljali k spoznavanju svojega naroda, države, kulture ter jih tako pripravljali, da vzljubijo sebe, svoje bližnje in svoje okolje. Tako mladim krepiamo tudi samospoštovanje. Če bomo v tem uspevali, bomo pomagali odrasčajočim, da se bodo z enakim spoštovanjem obračali tudi na svoje sošolce, vrstnike, ki morda pripadajo nekemu drugemu narodu, kulturi ali jeziku.

Zapis v učnih načrtih je eno, oživljanje usmeritev v praksi pa je povsem nekaj drugega. Učitelji potrebujejo možnost in priložnost, da lahko pokažejo, kaj sami počnejo ter da lahko vidijo in slišijo, kako drugi ravnajo ob podobnih izzivih.

Taka strokovna druženja pedagoških delavcev – kot je npr. naša mednarodna konferenca – so prave ,valilnice' novih metodično-didaktičnih in strokovnih idej. Da je prenos izkušenj na druge uspešen, nam potrjujejo izjave udeležencev, ki so jih ob koncu konference izražali tako v pisni obliki (evalvacijski vprašalniki), kakor tudi ustno, npr.:

- »Prav vsak od predavateljev je dodal svoj pečat, delil z nami svoje misli, izkušnje, teoretične elemente. Vse to bom odnesla s seboj in ,vkomponirala' v svoje delo.«
- »Našla sem spodbudo in povabilo, da delam na področju slovenske dediščine še naprej, da se povezujem z istomislečimi sodelavci in hodim ponosno naprej. Ključnega pomena pa je, da v mladih prižigam iskrico za učenje slovenskega.«
- »Izjemno sem uživala v dnevu z dobrim vzdušjem in izrednimi predstavitvami, iz katerih bom črpala pri svojem nadaljnjem delu.«
- »Sami se moramo potruditi za predajanje izročila – mi kažemo s svojim zgledom, da se potem tudi učenci lahko navdušijo.«
- »Pomembna je povezava med tremi Slovenijami; matico, izseljeno in zamejsko Slovenijo. Slednji dve Sloveniji sta se globoko usidrili med učitelje v Sloveniji (tudi v moje čustvovanje) in to je mnoge čustveno predramilo, kar se je pokazalo tudi v komentarjih, pogovorih itd. v odmorih, mejlih ...«

Vredno je ohranjati dialog med učitelji iz matice in tujine

Zadnji dve leti smo ustvarili dialog med matično, zamejsko in izseljensko Slovenijo. To je pomembno, saj organizem zares polno živi šele, kot celota. Tako je tudi z narodom. Pomembno je, da se začutimo med seboj, da smo povezani in med seboj sodelujemo – kot različni organi istega telesa.

Začeti dialog je treba primerno nadaljevati. Pripravljenost je izražena, zdaj so na vrsti tisti, ki lahko to začnejo prenašati s konkretnimi dejanji med mlade na obeh straneh. V Sloveniji poznamo veliko realnih, celovitih zgodb, ki so zbrane v našem spominu in zapisane v e-zborniku – tako iz Slovenije kot iz tujine. Posnetki predstavitev so javno objavljeni in prosto dostopni. Morda jih bo kakšen učitelj uporabil pri pouku. Zgodba, pričevanje, izkušnja, doživetje imajo posebno moč. Kot je menil že Svetina, bi učenci morali biti deležni kakovostnega moralnega pouka s temeljnimi etičnimi vrednotami ter pojmi slovenske, evropske in svetovne kulture. Pouk naj bi bil prilagojen starosti otrok, vključeval pa zglede s pravljičami in zgodbami, basnimi za mlajše ter za starejše življenjepise izjemnih ljudi (vzornikov), filme in poezijo. (Svetina, 1990: 58–59) Vse to naš e-zbornik ponuja.

Ustvarjati je treba ugodne pogoje za različne vrste stikov, pogovorov, pričevanj in doživetij. Učitelji, ki želijo med svoje učence, dijake, študente povabiti konkretno osebo iz tujine, imajo zdaj na razpolago kontakte s pričevalci iz Argentine.

Sprejetost med slovenskimi učitelji je za udeleženske iz Argentine neprecenljiva. Potrdilo se je to, kar smo govorili, ko smo jih spodbujali, da bi se udeležile konference. Spoznavanje je dvosmerna pot. Tudi naši rojaki iz Argentine so imeli priložnost spoznati, kako učitelji v Sloveniji spodbujajo mlade k ljubezni do domovine in države ter k ohranjanju dediščine. Teh informacij in spoznanj oni niso imeli oz. poznali. Sodobna digitalna tehnologija nam omogoča, da učilnice razširimo preko šolskih zidov in v razrede med učence in dijake na daljavo povabimo goste z različnih koncev sveta. Lahko se medsebojno 'obiskujemo' v obe smeri. Le željo in pogum je treba imeti. Tudi Društvo katoliških pedagogov Slovenije je pogumno zakorakalo na to pot in učinki so navdihujoči.

Velika je vloga slovenskih učiteljev in vzgojiteljev, njihove ustvarjalnosti, zavednosti, truda, srčnosti. To čutijo učenci, to se začuti ob branju prispevkov. Iskreno se veselimo vseh že objavljenih prispevkov in verjamemo, da je takih srčnih učiteljev v Sloveniji še mnogo.

Slika 3: Dr. Janez Bogataj, etnolog

Natečaj Košara – izdelek slovenskega pletarstva: dodatek v zborniku, obogatitev mednarodnih konferenc

Slovensko rokodelstvo je imelo pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske razpoznavnosti in istovetnosti. Z natečajem *Košara – izdelek slovenskega pletarstva*, ki smo ga v DKPS prvič razpisali v šolskem letu 2021/2022, smo želeli obuditi spomin na izdelke, ki so jih naši predniki izdelovali zato, ker so jih potrebovali pri vsakdanjem gospodarskem prizadevanju in za praznične potrebe.

Za začetek smo pripravili izobraževanje za mentorje, ki sta ga vodila dr. Janez Bogataj, etnolog, ter Iztok Urbanija, pletar.

Želeli smo, da otroci ustvarjajo iz naravnih materialov. Tako so naši predniki izdelovali košare, ki so jih uporabljali za prenašanje različnih pridelkov in izdelkov, uporabljali so jih na njivah, za prenašanje drv, jabolk, krompirja, repe, nastilja za živali ... Uporabljali so tudi manjše, namizne košare, npr. za kruh, sadje.

Želeli smo, da so izdelki izdelani v naravni velikosti in uporabni. Ti izdelki so trajnostni, po uporabi ne onesnažujejo okolja. Uporabni so še danes, če so izdelani dovolj kakovostno.

Učence smo usmerili, da možnosti za izdelavo pletarskih izdelkov poiščejo v okolju, iz katerega prihajajo. S tem so lahko spoznali dediščino ustvarjalnosti in rokodelstva, šege in navade ter naravne danosti lastnega kraja. Spodbujali smo medgeneracijsko povezovanje treh generacij (otroci, mentorji, starejši). Za mentorje smo organizirali tudi izobraževanje.

Nagradni natečaj *Košara – izdelek slovenskega pletarstva* je bil razpisan oktobra 2021, zaključen pa 20. 6. 2022. Vsi sodelujoči so v šolskem letu 2021/2022 obiskovali 8. oz. 9. razred osnovne šole.

Izdelke je ocenjevala tričlanska komisija: dr. Janez Bogataj, etnolog; Iztok Urbanija, pletar ter Tanja Pogorevc Novak, prof. likovne umetnosti. Avtorji treh najbolj ocenjenih izdelkov so bili: 1. mesto: Ana Bradeško, OŠ Rovte; 2. mesto: Tjan Fridrih, Vid Iršič, Jošt Klančnik in Aljoša Sabo, OŠ Ob Dravinji; ter 3. mesto: Žan Treven, OŠ Rovte.

V četrtek, 27. oktobra 2022, smo v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani odprli razstavo na natečaju sodelujočih izdelkov in nagrajencem podelili nagrade. Imeli smo prijeten dogodek, bogat v sliki in besedi.

Slovenski etnografski muzej, kot dom slovenske dediščine, je najbolj primeren za tako razstavo, zato smo hvaležni, da smo bili sprejeti pod njegovo mogočno streho. Na ogled smo postavili izdelke osnovnošolcev ter tudi košare pletarja, gospoda Iztoka Urbanije. Občudovali smo ustvarjalnost in natančnost ter predvsem vztrajnost vseh izdelovalcev in mentorjev.

Slika 4: Razstava košar za nagradnega natečaja. Foto: Neža Bevc.

Razstavo smo ponovili na prizorišču 4. mednarodne konference na Osnovni šoli heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu. Želeli smo pokazati delo otrok in pletarja ter spodbuditi učitelje, da bi se lotili sodelovanja na novem natečaju Košara – izdelek slovenskega pletarstva. Razpisali smo ga v šolskem letu 2022/2023, pod enakimi pogoji kot lani.

Vabljeni: Natečaj Košara – izdelek slovenskega pletarstva 2022/2023

Vabimo vas, da se s svojimi učenci lotite izdelovanja košar ali peharjev, z mlajšimi pa morda samo podstavka. Natečaj je izjemna priložnost za medgeneracijsko in medpredmetno sodelovanje (tako učiteljev kot učencev) pri predmetih tehnika, likovni pouk, geografija, zgodovina, fizika, družb, naravoslovje, biologija, slovenski jezik ... Poleg tega je priložnost za razvijanje tehničnih spretnosti, ustvarjalnosti, za odkrivanje osebnostnih področij, ki jih drugi predmeti pri otroku zanemarijo. Zato je tudi

dobra priložnost za razvijanje samozavesti in samospoštovanja otrok – ne glede na učno uspešnost.

Napovedujemo in vabimo: 5. mednarodna konferenca

Z veseljem pripravljamo 5. mednarodno konferenco, ki bo 18. novembra 2023. Tema bo jezik kot temeljna prvina identitete. Vabimo vas, da se konference udeležite – s svojimi prispevki ali pa kot slušatelji. Več informacij najdete na naši spletni strani (<https://www.dkps.si/>).

Sklepne misli

Glasi o možnosti za srečanje pedagoških delavcev, ki jim je mar za domovino, narod, državo, ki bi radi poglobili svoje znanje o domoznanstvu, ki bi radi bili bolj uspešni v prenosu teh vrednot na mlade, ki bi radi prišli tudi v stik s Slovenci po svetu in z učitelji, predstavniki drugih narodov, se počasi širi. Radi bi si izmenjali izkušnje in pridobili navdih za nadaljevanje svojega vzgojno-izobraževalnega dela. Nekateri učitelji se konference udeležujejo vsako leto, ker tu predstavijo svoje delo in pridobivajo nove ideje zanj. Zanimanje za to obliko spopolnjevanja pedagoških delavcev se širi, prihajajo mnogi novi, kar je za nas zelo spodbudno.

Učitelj, ki dela s srcem, bo vedno našel pot do otrok, do pravega načina dela in pravih informacij. Pripravil bo takšen pouk, da bodo otroci vzljubili svojo kulturo, narod in državo ter spoštovali druge.

Viri

- Ašič, E. (2022). Približevanje pletarstva osnovnošolcem. *Vzgoja*, 24(96), str. 27–28.
- Ašič, E. (ur.) (2022). Živeti s kulturno dediščino danes za jutri. Zbornik 4. mednarodne konference Vzgoja za ljubezen do domovine in države (19. 11. 2022). Društvo katoliških pedagogov Slovenije. https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2022.pdf.
- Kregar, H. (2022). Živeti s kulturno dediščino danes za jutri. *Vzgoja*, 24(96), str. 25–26.
- Motik, D. (2022). Košara – izdelek slovenskega pletarstva. *Vzgoja*, 24(93), str. 32–33.
- Svetina, J. (1990). *Slovenska šola za novo tisočletje: Kam in kako s slovensko šolo*. Didakta.
- UNESCO (2002). Learning to be: A holistic and integrated approach to values education for human development; Core values and the valuing process for developing innovative practices for values education toward international understanding and a culture of peace. UNESCO: Asia and Pacific Regional Bureau for education.